

Tüketim çılgınlığı kutupları beklenenden çok erken eritti Cilalı enerji devrinin sonu

Fosil yakıtlara dayalı enerji tüketiminin sonucu oluşan küresel ısınma dramatik işaretler vermeye başladı. Grönland adasının buzullarının yüzde 97'sinin 4 günde erimesi, Kuzey Kutbu'ndaki erimenin bu yıl Türkiye'nin yüzölçümü oranında büyümesi bunlardan birkaçı. İklim felaketlerinin oranı da bu boyutta artabilir.

Önder ALGEDİK

Tüketici Der. Fed. İklim ve Enerji Sorumlusu

Mevcut enerji yatırımları, artık geleceğimizi değil bugünümüzü tehlikeye sokuyor. Yaşanan olaylar, yapılan enerji spekülasyonunun mevcut iklim krizini derinleştirdiğini bize gösteriyor. Bu kriz birkaç yıl önce söylendiği gibi gelecek kuşakların değil, günümüzde yaşayan insanlar için tehlike yaratacağının ciddi sinyallerini veriyor.

Grönland 4 günde eridi

8-12 Temmuz tarihleri arasında, yani sadece 4 günde, Grönland yüzey buzunun yüzde 97'si eridi. Bu tarihi gelişme, aslında fosil yakıt merkezli küresel ekonominin yarattığı ani etkiler açısından tehlikeli bir noktadır.

Süreç bununla sınırlı kalmadı. ABD Ulusal Kar ve Buzul Verileri Merkezi'nin verilerine göre, 16 Eylül itibarıyla Kuzey Kutup dairesinin üstünde kalan Arktik buzullarda tarihi küçülme yaşandı. Normalde her kış büyüyen ve her yaz küçülen buzulun yıllık minimum alanı bu sene neredeyse 1979-2000 yılı ortalamasının yarısından da az. En son 2007'de 4.17 milyon kilometrekare alana düşerek tehlike sinyali veren buzul, bu sene 3.41 milyon kilometrekareye düştü. 2007'de tarihi olarak en küçük halinden şimdi Türkiye'nin yüzey alanı kadar buzulu kaybetmiş durumda.

Kutuplar eriyor ne demek?

Cambridge Üniversitesi'nden buzul bilimci Prof. Peter Wadhams, The Guardian gazetesine gönderdiği mektupta durumu çok net olarak ortaya koyuyor. Uzun yıllar buzulları inceleyen Wadhams, gelinen sürecin kesinlikle küresel ısınma ile alakalı olduğunu söylüyor. En kötü nokta ise, Arktik buzulların 2015-2016 yıllarının ağustos ya da eylül ayında tamamen erimiş olma olasılığı.

Arktik deniz buzullarının erimesi politikacıları da, bizleri de doğrudan etkileyecek. Nasıl mı?

1. Arktik buzulunun erimesi ile buzuldan daha koyu olan deniz yüzeyi güneşi hem yansıtamayacak, hem de daha fazla ısıyı emecek.

2. Bu durumda deniz sıcaklıkları artacak ve artan deniz sıcaklıkları, buzul çağından bu yana Arktik buzulların altında bulunan donmuş tortuların erimesi anlamına geliyor.

3. İşte bu noktada, eriyen tortu içindeki metanı atmosfere salmaya başlayacak. Yani, karbon dioksit göre küresel ısınma potansiyeli 21 kat yüksek olan bir gazın, daha güçlü bir sera gazının salınması demek.

4. Bu durumda da şimdiye kadar saldırdığımız sera gazlarının yarattığı iklim değişikliği artık "değişimden" de öte, açığa çıkan metan ile "devrilecek", kısaca iklim dinamikleri kırılacak.

5. Sonrasında oluşacak durumu tanımlamak ise çok zor. Yaşadığımız aşırı yağış, sıcaklık gibi iklim olaylarının hepsini çok kısa bir sürede yaşayacağız, kısaca "her gün tufan" diye bir yeni sözümüz olacak.

Tehlikeli nokta

Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli, 2007 yılında yaptığı çalışmalarda, Kutup yaz buzullarının ve Grönland buzulunun erimesi iklim için dönüşü olmayan, iklim dengelerinin kırıldığı olaylar listesinin en tepesinde gösteriliyor. Yani, bu iki buzulun kaybolması ile küresel ısınma hızlanırken diğer iklimi dengeleyen mekânizmaların da artık kırılacağı, çalışmayacağı değerlendiriliyor.

Aslında bilimsel raporların satış aralarında geçen ifadelerini doğrudan söyleyelim isterseniz. Bırakın çocuklarımızın yaşamını, kendi yaşamımızda mevcut iklim sistemini ve onun sonucundaki pek çok yaşamsal alanlarımızı kaybedeceğimiz ortada. Sonuçta, sıcaklığın bir anda 2 derece artacağı bir ortam yerine 6 derece artacağı bir döneme geçeceğiz.

Cilalı Enerji Ekonomisi

Grönland Başbakan yardımcısı Frederiksen, New York Times'e geçtiğimiz Eylül ayında iklim değişikliğinin fırsatlar ve tehlikeler getirdiğini söyledi. Burada tehlikeden kastettiği, ülkenin tek uluslararası havaalanının sular altında kalması. Fırsat ise buzulun erimesi ile daha fazla petrol ve doğalgazın çıkarılabilecek olması. Grönland'ın gördüğü bu fırsatı, bugün Arktik

bölge çevresindeki ülkeler ve petrol-doğalgaz şirketleri de görüyor. Böylece, kazandıkları trilyonlarca dolarla yaşamımızı yok eden şirketler daha fazla fosil yakıt çıkartabilecekler. Tabi ki o fosil yakıtları kullanabileceğimiz bir yaşam kalırsa.

Diğer yandan ülkemizdeki gazetelerin ekonomi sayfalarında her gün boy boy enerji haberleri çıkıyor. Kimi zaman 3. sayfada olsa da, aşırı hava olayları nedeniyle oluşan zararlar ve kayıplar da yer alıyor.

Temelde işlenen iki konu var. Birincisi Türkiye'de iştah açıcı bir enerji pazarının olduğu. İkincisi ise, bunu beslemek için ortaya atılan "daha fazla enerjiye ihtiyacımız var" politikası. Bu yaklaşımları güçlendirmek amacıyla, enerji yatırımlarının önündeki halk engellerini kaldırmak için önce "devlet eliyle kamulaştırma" gibi savaş dönemine ait bir uygulama geçtiğimiz yaz uygulamaya sokuldu. Artık Bakanlar Kurulu, enerji projelerinde arazi satın alma konusunda sorun yaşayan firmaların bu sorununu çözmek için EPDK'nin devreye girmesini kararlaştırdı. EPDK, bu firmalar için arazi alabilecek.

Bu adımın da ötesinde, şimdilerde Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporlarını aşmanın daha etkili yolu aranıyor. Bakanlığın son girişimine göre, ÇED'lerin çok ciddi suiistimal edildiklerine dair kamuoyunda fikir oluşunca, davalar kazanılmaya başlanınca, artık bu raporlar yerine teminat verilerek yatırımların önünü açma formülü gündemde. Böylece, çevreye ve insanlara zarar verdiği ortaya çıkan bir yatırıma, sadece yatırmış olduğu teminatın

devlete kalması sağlanarak izin verilmesi sağlanacak. Aslında, "paran kadar çevreyi yok etme ve iş isten geçtikten sonra pardon" diyebilme hakkı getirilmiş oluyor. Ancak doğanın geri dönüşü olmayan kayıplarının bir teminat ile nasıl giderileceği ciddi bir sorun...

Anlayacağınız, enerji alanı günümüzde gezegeni yok etme yarışına bütün dünyada dönüşmüş durumda.

'Öteki hayatta enerji'

Türkiye ekonomik büyümeyi gerekçe göstererek cilalı bir enerji ekonomisi yaratmaya çalışıyor. Bu yaklaşımın hiçbir bilimsel ve teknik karşılığı yok, sadece politik bir karşılığı var. Politik olarak Türkiye enerjisi "harcamaya" çalışıyor, ama var olan enerjisi "kullanmak" gibi bir politikası yok. Böyle olduğu için yerli diyerek kömür ve yenilenebilir diyerek hidroelektrik santral gündeme getiriliyor. Ancak, iklim, enerji verimliliği ya da iklim dostu çözümler hiç akla gelmiyor.

Türkiye'nin politikası "enerjisi harcamak" üstüne kurulu olabilir ama burada harcanan bizim yaşamımız. Yakılan her kömür geri dönüşü olmayan felaketlere açık davet çıkartıyor. Her HES projesi toplumsal ve ekolojik krize davetiye çıkartıyor. Ancak bu yatırımların hiçbirisi iklim krizinin derinleşmesi ile bir işe yaramayacak, hatta geri dönüşü olmayan zararları ortaya çıkacak.

Birisi 180 kilometre hızla duvara doğru giden arabanın gazına basan şoföre frene basmasını söylemeli. Her gün medyada enerjide 180 kilometre hızla gittiğimizi anlatan haberler çıkıyor. Tek yapılması gereken daha sık ve daha şiddetli yaşadığımız hava olaylarının duvar olduğunu kabul görmek. Bugün bütün fosil yakıt yatırımlarını durdursak, sadece duvara çarpma hızımızı düşürürüz. Duvara çarpmadan durmak ise artık şansa kalıyor gibi.